

Всесвітня історія та міжнародні відносини

УДК: 94:323.272(=411.16)(430)"1919/1939"

О. Р. Давлєтов

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА АНТИСЕМІТСЬКОЇ ПОЛІТИКИ НСДАП НА ТЕРЕНАХ ВЕЙМАРСЬКОЇ НІМЕЧЧИНИ ТА ТРЕТЬОГО РЕЙХУ

Стаття присвячена розгляду проявів антисемітизму у гаслах та діяльності НСДАП від моменту її заснування до початку Другої світової війни. Проаналізовано антисемітську риторику у програмах партії та ідеологічних працях її лідерів. Наведено причини успіху цих ідей серед населення Німеччини. Описано процес створення та функціонування єврейських гетто як одного з проявів антисемітської політики німецьких націонал-соціалістів.

Ключові слова: НСДАП, фашизм, націонал-соціалізм, антисемітизм, гетто.

Інтерес до проблеми вивчення генезису німецького варіанту фашизму й історії Третього рейху виник одразу після зародження цих явищ. На сьогодні історіографія фашизму представлена безліччю досліджень, причому найбільшу увагу істориків привертало за минулі десятиліття проблеми соціальної, масової бази фашизму, його ідеологічна основа, механізм здійснення тоталітарної диктатури, військово-політичні аспекти нацизму, антисемітизм Гітлера та його оточення тощо [1]. Кількість наукових досліджень давно переважила за 40 000 позицій. Період власне нацистського панування в Німеччині (1933-1945 рр.) – один з найкраще досліджених епізодів німецької історії. Порівняно з ним, набагато менш вивчений період існування націонал-соціалізму у Веймарській Республіці (1919-1933 рр.) – час, що з подачі Германа Герінга, іменується, як «бойовий час» НСДАП [2, s.391].

Саме тому в даному матеріалі автор вирішив зосередитися на вивченні теорії і практики антисемітської політики НСДАП і на теренах Веймарської Республіки і Третього рейху, для того, щоб на конкретному історичному матеріалі, виділити характерні риси своєрідності історичного розвитку Німеччини в 1919-1939 рр. – часу, який відомий сучасній німецькій історик Норберт Фрай частково відносить саме до «фази формування» держави фюрера [3, с.6].

Від самого початку заснування НСДАП (тобто з 5 січня 1919 р.) ця політична сила позиціонувала себе, як відверто антисемітська організація. Так, у тексті партійної програми цієї партії – «25 пунктів» від 24 лютого 1920 р. було записано, «що визначати долю держави можуть лише особи зі 100% німецькою кров'ю, вся решта (перш за все євреї, поляки, лужицькі сорби та інші) повинні бути позбавлені громадянських прав, а у випадку нестачі засобів харчування виселені з країни (пункт 7)».

Мітинги, збори, вечори націонал-соціалістів у 1920-1922 рр. збирали все більше і більше учасників. Можна виділити три основні проблеми виступів на них:

1) в усіх злиднях німецького народу винні тільки євреї-марксисты, які вчинили революцію у Німеччині (і теж саме роблять в інших країнах), щоб згодом встановити власну владу над світом;

2) Версальський договір має єдину мету – повне знищення Німеччини; він досить несправедливий у порівнянні з Брест-Литовським;

3) поділ суспільства на класи повинен бути замінений цілком іншим – за національно-расовими ознаками.

Ще більш відвертим був фюрер НСДАП у власному двотомному творі «Моя боротьба» (1 том – 1924 р., 2 том – 1928 р.). Ще теоретики «вчення про нерівність людських рас» ХІХ ст. граф Жозеф Артур де Гобіно та Хьюстон Стюарт Чемберлен поділили всі раси на дві категорії: чисті та нечисті. Гітлер, повторюючи слідом за Гобіно та Чемберленом, писав: «все те, що ми маємо тепер у розумінні людської культури, у розумінні результатів мистецтва, науки та техніки – все це є майже виключно продуктом творчості арійців». Арієць для Гітлера – це «Прометей людства». Причому, немовби

узагальнюючи, систематизуючи погляди своїх попередників, Гітлер поділив все людство на три категорії: **творці цивілізації** (Kulturbegründer), **носії цивілізації** (Kulturtrager) та **руйнівники цивілізації** (Kulturzerstörer). Фюрер безкомпромісно стверджував, що представниками перших двох груп будуть, можливо, тільки арійці».

До третьої категорії – т.зв. «руйнівників цивілізації» – Гітлер безапеляційно відніс євреїв.

Саме антисемітизм пронизує всю книжку «Моя боротьба». Міркування фюрера про «єврейську проблему» охоплюють десятки сторінок, для них він щедро використовує висловлювання «паразит», «паразит для народів», «бацила», «бацилоносій», «вампір», «роз'їдаючий грибок людства» та ін. Гітлер стверджує, що авторами всього брудного в літературі, журналістиці, мистецтві і т.п. є євреї. Він намагається персоніфікувати расову та культурну смерть у фігурі єврея, до якої врешті-решт зводилися і всі причини занепаду та відповідальність за нього. Фюрер звинувачує євреїв в усіх можливих і неможливих гріхах: у відсутності власної культури, в організації Листопадової революції в Німеччині, у створенні держави в державі – не наводячи при цьому ніяких конкретних доказів їх провини, крім безпідставних демагогічних тверджень. Вершиною подібних заяв, на нашу думку, є твердження про те, що якби єврей переміг «народи цього світу», то «земля тягнулася б по ефіру, як мільйони років назад, без людей».

Цікаво, що Гітлер ставив знак рівності між євреями та марксизмом. Він писав, що «марксизм є не що інше, як політика євреїв, яка полягає у тому, щоб домогтися систематичного знищення ролі особистості у всіх галузях людського життя і замінити її роллю більшості» .

При цьому особливу увагу лідер НСДАП приділяє російському варіантові марксизму – більшовизму. Він заявляє, що «російський більшовизм є лише новою, притаманною ХХ ст. спробою євреїв досягти світового володарювання». Відтепер, для правих радикалів Німеччини, ототожнення євреїв та марксистів, дозволило Гітлеру виділити основного ворога німецької державності. Саме на нього він покладає відповідальність за розклад «національної крові та втрату національних ідеалів у Німеччині». «Марксизм, – вказував Гітлер, – буде придушувати німецький націоналізм до того часу, поки фюрер не візьме на себе функцію рятівника». Гітлер безапеляційно стверджував, що «якби єврей за допомогою його марксистського символу віри вдалося отримати перемогу над народами світу, його корона стала б вінцем на могилі людства». І далі – «бо ніяке примирення з євреями не можливе» [4, с.205].

Створений фюрером образ ворога був зрозумілим широким народним масам, не потребував глибоких теоретичних викладів та пояснень, він спирався на побутовий та політичний антисемітизм пересічних громадян Веймарської республіки. Саме євреї виступають у творі Гітлера образом і подобою диявола на Землі – «борючись за знищення єврейства, я виборюю справу божу».

І до і після провалу «пивного путчу» у листопаді 1923 р. А. Гітлер розпочинає розробляти «новий політичний стиль» НСДАП, плідно працюючи у бібліотеках в'язниці Ландсберг та згодом Мюнхена, запозичуючи теорії, концепції, постулати, зовнішні ознаки, нові пиарівські ходи тощо . На його думку, нацистам у їхній політичній боротьбі за владу у Веймарській Німеччині не вистачало емблеми, прапора, або символу, тобто того, що асоціювалось би з НСДАП. Після довгих роздумів, перечитавши велику кількість літератури з мистецтва та історії, провівши чимало часу в геральдичному відділенні Мюнхенської державної бібліотеки, фюрер зупинив свій вибір на прапорі червоного кольору, з білим колом посередині, на фоні якого була витіснена мотикоподібна чорна свастика – хрест. Адольф Гітлер у біблії націонал-соціалізму – «Майн Кампф» («Моя боротьба») згодом писав: «влітку 1920 р. наш партійний прапор вперше побачив світ. Він найкраще підходив до нашого молодого руху. Він був новим і молодим, як і наш націонал-соціалістичний рух. Новий, ніким не бачений раніше прапор, мав могутній агітаційний вплив. Це був дійсно гідний символ. Перед нами було не лише сполучення тих барв, які ми так гаряче любили у свій час. Перед нами було також яскраве уособлення ідеалів та прагнень нашого руху. Червоний колір уособлює соціальні ідеї, що закладені у нашому русі. Білий колір уособлює ідею націоналізму. Чорний мотикоподібний хрест – місію боротьби за перемогу аріїв і також перемогу творчої праці, яка завжди була і буде антисемітським символом» .

Як вважає відомий дослідник німецького варіанта фашизму Іоакім Фест, прапор зі свастикою у середині не був власним винаходом Гітлера, його придумав один з членів партії, стоматолог Фрідріх Крон, для організаційних зборів у м. Штарнберг у середині травня 1920 р. [5, с.212]. Але це, на нашу думку, не дуже важливо. Річ у тому, що саме Гітлер зробив цей трьохкольоровий прапор партійним символом, відчувши інтуїтивно силу його психологічного впливу на широкі народні маси. Обов'язковою складовою частиною німецького прапора був хрест із загнутими під прямим кутом кінцями, якому випаде доля стати загальновідомим сумнозвісним символом НСДАП, націонал-соціалізму та врешті-решт «третього рейху». Хрест із загнутими кінцями не нове явище у світі, подібне зображення зустрічається з найдавніших часів. Так, у Китаї хрест з перпендикулярно загнутими кінцями трактували як символ 4-х сторін світу, або основних стихій. Не випадково подібні зображення використовувалися у середньовічних манускриптах для означення таких понять, як «область», «країна» . Ще у 1852 р. французький вчений Ежен Бурнуф вперше дав 4-кінцевому хресту з загнутими під прямим кутом

кінцівками назву «свастика», що в перекладі з давньоіндійської мови – санскриту – приблизно означає «що несе добро», «колесо всесвіту», «рух», «зміну пір року», «вогняну мітлу творіння» тощо. Свастики лівосторонні та правосторонні, хрестокутні або спіралеподібні, з плавно вигнутими променями вчені знаходили у Трої і Єгипті, Індії та Китаї, Болгарії та Італії, Росії та Україні і т.д. Не обійшов цей символ і мешканців Америки.

Найбільш розповсюдженою серед вчених є думка про те, що свастика – це «солярний знак» або символ Сонця. За часів новітньої історії свастика, як символ, була емблемою Естонії та Фінляндії, зображення хрестоподібного характеру мали на касках бійці «бригади Ерхардта» – воєнізованого добровільного підрозділу, який брав участь у поваленні Мюнхенської (Баварської) Радянської Республіки у 1919 р. та у Капповському путчі у Берліні у 1920 р.

Як вважає британський історик Уільям Ширер, «немає сумніву, що Гітлер зустрів цей хрест і на емблемах деяких антисемітських партій в Австрії». Сам Гітлер у книзі «Моя боротьба» відзначав: «Серед численних проєктів, що надсилали мені з різних куточків країни молоді прихильники нашого руху, практично всюди була присутня свастика – мотикоподібний хрест». Вже за часів існування Веймарської республіки один з провідних німецьких геополітиків Карл Хаусхофер вважав, що «свастика – це символ грому, вогню та родючості у давньоарійських чаклунів-магів». Сам Гітлер чудово розумів, що чорна свастика не належить до атрибутів високого мистецтва, але може бути чудово використана як засіб пропаганди. Дещо пізніше, у приватній розмові з головою данцигського сенату Германом Раушнінгом, фюрер пояснював внутрішній зміст нацистської емблеми: «Свастика – боротьба за перемогу арійського руху і, одночасно, – це символ творчості».

За твердженням У. Ширера, цей «хрест зігнутими прямокутними кінцями, схоже, сам по собі мав деяку містичну силу, він немов би підбурював до дії дрібну буржуазію, яка ще донедавна перебувала у стані непевності та невизначеності. Дрібна буржуазія почала згруповуватися під прапором цієї партії».

Психоаналітик Вільгельм Райх спробував у 1933 р. пояснити цю приваблюючу силу дещо іншими мотивами: «Вплив свастики на несвідомо емоційність особи не в змозі пояснити успіх масової пропаганди фашизму, але, безперечно, допомагає йому. Довільне тестування чоловіків та жінок будь-якого віку або соціального стану показує, що, подивившись деякий час на свастику, більшість людей рано чи пізно підходить до інтуїтивного розуміння її значення. Свастика з самого початку була сексуальним символом, яка діє на підсвідомість спостерігача. Свастика – це ніщо інше, як зображення людей, що обвилися один навколо іншого, схематичне, але в той же час таке, що легко упізнається. Одна лінія означає статевий акт у горизонтальному, друга – у вертикальному положенні. Можна припустити, що цей символ пробуджує приховані від нас самих струни в організмі, причому сила впливу визначається ступенем невдоволення та інтенсивністю статевого потягу особи. Сприймання свастики значно полегшується, якщо її представляють, як емблему чесності та вірності» [6, с.119-120].

Вже у 1920 р., за ініціативою Гітлера, свастика була включена у прапор та значок НСДАП.

Невдовзі члени нацистської партії були зобов'язані публічно носити на грудях значок зі свастикою, а на рукаві пов'язку з кольорами та емблемою партійного прапору. Свій перший циркулярний лист як голови НСДАП (від 17 жовтня 1921 р.) фюрер присвятив докладному опису партійної символіки. У цьому листі він акцентував увагу керівництва місцевих партгруп на необхідності того, щоб «найсуворішим чином зобов'язувати носити партійний значок (партійну кокарду). Невтомно вимагати від всіх членів всюди і завжди з'являтися публічно з партійним значком. З євреями, яким це не сподобається, розправлятися на місці без будь-якого жалю».

У 1922 р. з'явилася офіційна печатка НСДАП, на якій був зображений одноглавий орел (давньотевтонський символ), що тримає у лапах свастику. У цьому ж році на нацистських мітингах та демонстраціях з'явилася ще одна партійна емблема, яка була запозичена з давньоіталійської історії приблизно двометрова жердина, на якій було прикріплено чорну металеву свастику, обрамлену срібним вінком, над яким майорів одноглавий орел, та триколовий (червоно-біло-чорний) партійний вимпел (штандарт) зі свастикою та гаслом «Німеччина, прокинься». Трохи згодом подібні штандарти будуть вручати окремим підрозділам нацистської партії як ознаку бойової заслуги. Також у давніх італійців А. Гітлер запозичив «римське привітання» – викинуту вперед трохи вгору праву руку при зустрічі «партайгеноссе» – «товаришів по партії».

На початку 20-х рр. ХХ ст., завдяки спонсорській допомозі ряду генералів з рейхсверу, у розпорядженні керівництва НСДАП опинилася велика партія військової форми ще кайзерівської армії часів Першої світової війни, яка свого часу була виготовлена для армійських підрозділів, що діяли у німецьких колоніях в Африці – брудно-коричневого кольору, що була призначена для бойових дій в пустелі. Починаючи з цього часу, ще однією ознакою належності до лав НСДАП стає напіввійськова уніформа – військові брюки (галіфе), чоботи, високий кашкет та коричнева сорочка. Коричневий колір став ще одним символом німецького фашизму.

Саме таку коричневу уніформу отримали у жовтні 1921 р. члени «партійної армії» НСДАП – СА – штурмових підрозділів партії. Перші загони СА (тоді їх називали «орднергруппи» – «групи

розпорядників») з'явилися ще влітку 1920 р. для охорони нацистських заходів і, особливо, для терору проти політичних ворогів партії [7, с.32].

Вже будучи керівником «третього рейху», Гітлер, згадуючи про початок власної кар'єри політика, визнавав: «Я багато чому навчився у марксизму. Я визнаю це. Але мова йде не про їх нудне вчення про суспільство і не про матеріалістичний погляд на історію, то є абсурдна нісенітниця. Але я навчився їх методам» [8, с.43].

На служіння уряду «третього рейху» у середині 30-х рр. ХХ ст. було поставлено всі складові «нового політичного стилю», розробленого лідером НСДАП ще за часів існування Веймарської Німеччини (1919-1933 рр.): міфи і свята, ритуали й символіка, уніформа та ідеологія «народної спільноти», «єдність фюрера та народу», звернення до культурних цінностей минулого, антисемітизм тощо.

Все це і багато інше було блискуче використано нацистами для легального прориву до влади у Веймарській Німеччині в січні-березні 1933 р. та під час заснування Третього рейху. Сама назва нової німецької держави також була запозичена фюрером у відомого веймарського політика з консервативного табору Артура Мьоллера Ван дер Брука [9, с.345]. Саме з глибин європейського середньовіччя Адольф Гітлер запозичив і ідею стосовно «єврейських гетто», практичне використання якої на теренах Третього рейху стане кривавою прикметою всього ХХ століття.

Як відомо єврейські гетто мають багатовікову історію. Християнська церква середньовічної Європи за допомогою гетто протягом століть проводила антиєврейську політику, що була спрямована на досягнення певної ізоляції євреїв, на свого роду викреслювання та обмеження їх з політичного, економічного та соціального життя суспільства. Так, у 1179 р. Третій Латеранський собор прийняв закон, за яким євреям та християнам заборонялось проживати разом. Але цей закон довгий час просто ігнорувався населенням Європи. В більшості країн континенту євреї продовжували жити разом з не євреями. Але поступово, у великих європейських містах почали виникати т.зв. «єврейські квартали». Причому їх створення не було нав'язано згори, навпаки часто-густо це була ініціатива власне єврейської громади – наприклад для спільного захисту від грабіжників тощо. Слід також зауважити, що ці «єврейські квартали» не були виключно єврейськими. На сьогодні існує досить розповсюджена концепція стосовно того, що євреї були «замкнені» у гетто протягом всього середньовіччя. На думку відомого американського дослідника Макса Даймонта, дана теорія помилкова, із-за тотального використання терміну «гетто» замість «єврейського кварталу». Єврейський квартал був добровільним об'єднанням зсередини, а гетто було нав'язано ззовні. Єврейський квартал означав волю, гетто – в'язницю» [10, с.320].

У 1516 р. Уряд Венеції прийняв рішення, про ізоляцію міських євреїв у особливому кварталі, згодом відомому як «гетто нуово» (з італійської – « новий ливарний двір»). Досить швидко термін «гетто» набув широкого розповсюдження, і означав офіційне насильницьке виселення євреїв у чітко обмежених кордонами поселеннях на території міст. Є ще кілька версій походження терміну «гетто» – від латинського висліву «гет» (розлучення), або італійського «боргетто» (маленький квартал) тощо.

У буллі папи римського Павла IV «Кумнимус абсурдум» за 1555 р. мова йшла про те, що для християн абсурдно хорошо відноситись до народу якого Бога прокляв за його гріхи, тобто євреї мають жити окремо від християн – у гетто. Після цієї буллі гетто швидко розійшлися теренами Європейського континенту. Середньовічні гетто являли собою тотальну систему гноблення єврейського населення Європи (але це предмет окремої розмови – О.Д.). На фоні існування гетто антисемітські виступи та погроми стали звичайним явищем на теренах всієї Європи.

Середньовічні гетто припинили власне існування у ХІХ ст., під час наполеонівських війн. Наприкінці цього ж століття у більшості європейських країн євреї отримали рівні з іншими мешканцями громадянські права (окрім Німеччини, де це трапилось лише після Листопадової революції 1918-1919 рр.).

Але у ХХ ст. єврейські гетто знову були відтворені. Після розв'язання нацистами на чолі з Гітлером Другої світової війни на території і Німеччини і окупованих країн розпочалось утворення «зон примусового утримання» – концентраційних, робітничих, трудових таборів, таборів для цивільного населення, нових в'язниць тощо. Спеціально для євреїв були відновлені гетто. Євреї потрапляли до гетто із-за невідповідності критеріїв расової політики, розробленої теоретиками НСДАП. Вже у вересні 1939 р. згідно з наказом шефа управління безпеки СС Рейнгарда Гейдріха польські євреї (десь 3,5 млн. чоловік, дітей та жінок) мусили в короткий термін залишити власні дома і виїхати у відведені для них райони зазначених окупантами міст. Ці нацистські гетто були специфічними транзитними пунктами, що були створені:

- по-перше, для ізоляції євреїв від суспільства;
- по-друге, для концентрації євреїв на обмеженій території напередодні їх відправки до концтаборів.

Вихід за межі гетто був для євреїв суворо заборонений.

В сотнях гетто на теренах Східної Європи було сконцентровано не лише місцеве єврейське населення, ної євреї із Центральної та Західної Європи. На окупованій радянській території було створено понад 1000 гетто [11, с.84]. Перші з них – у Кишиневі та Мінську з'явилися вже у липні 1941 р. Під час організації гетто нацисти використовували т.зв. «польський досвід» – нові гетто створювали у містах чи райцентрах поблизу від залізничних шляхів. В цей час існували 2 варіанти гетто: відкриті та закриті. Перший з них (без фізичної ізоляції євреїв у окремому кварталі) носив виключно тимчасовий характер – до винищення, депортації у концтабір чи у трудовий табір тощо. Ув'язнені відкритих гетто залишались у власних будинках чи квартирах разом з родинами. Але їм було заборонено вільне пересування. Всі євреї, віком з 12 років за обов'язок мали носити на правій руці пов'язку з жовтою зіркою Давида. Окрім того нацисти практикували і подібне маркування єврейських будинків та квартир.

Гетто другого – закритого типу передбачало переселення євреїв на обмежену територію, обнесену парканом чи колючим дротом та охороною. Створення гетто такого типу передбачало повну фізичну ізоляцію єврейського населення. Таборів такого типу на території СРСР було значно більше.

Таким чином, винайдені у середньовіччі, єврейські гетто були відроджені нацистами у 30-ті рр. XX ст. і стали ключовим елементом т. зв. «нового порядку». Буде доцільним виокремити декілька ознак гетто того часу:

1. переселення єврейського населення на окрему, строго обмежену територію;
2. ізоляція євреїв від іншого населення;
3. введення спеціальних пізнавальних ознак;
4. обмеження пересування;
5. примусовий труд мешканців гетто;
6. створення юденратів-єврейських рад по керуванню гетто...

З деякими застереженнями, ці ознаки можна знайти і у середньовічних гетто. Між тим, на наш погляд, між цими типами гетто є важлива різниця: якщо середньовічні гетто, що були для їх мешканців постійним місцем проживання, були створені лише для певної, часткової ізоляції єврейського населення від європейського суспільства, то нацистські гетто для євреїв Європи стали транзитними пунктами на шляху до таборів смерті. Не випадково процес масового знищення (понад 6 млн. осіб) нацистами європейських євреїв (1933-1945 рр.) отримав у сучасній науці назву «Холокост» (всепоглинаюче спалення – з гр.мови).

Джерела та література

1. Ruck M. Bibliographie zum Nationalsozialismus / M. Ruck. – Köln, 1995. – 1428 s. (описано 20 000 досліджень – О.Д.) Ruck M. Bibliographie zum Nationalsozialismus / M. Ruck. – Darmstadt, 2000. – 2 Bd. (описано 37 000 позицій літератури – О.Д.)
2. Göring G. Reden und Aufsätze / G. Göring. – München, 1934.
3. Фрай Н. Государство фюрера: Национал-социалисты у власти: Германия, 1933-1945 / Н. Фрай. – М., 2009.
4. Гитлер А. Моя борьба / А. Гитлер. – Х., 2003.
5. Фест И. Гитлер: биография : В 3-х т. / И. Фест. – Пермь, 1993. – Т.1.
6. Райх В. Психология масс и фашизм / В. Райх. – СПб. ; М., 1997.
7. Семенов К.К. Политические солдаты Гитлера / К.К. Семенов. – М., 2011.
8. Franz-Willing G. Die Hitlerbewegung / G. Franz-Willing. – Hamburg, 1962.
9. Меллер ван ден Брук А., Васильченко А. Миф о вечной империи и Третий рейх / А. Меллер ван ден Брук, А. Васильченко. – М., 2009.
10. Даймонт М. Евреи. Бог. История / М. Даймонт. – Иерусалим, 1989.
11. Альтман И.А. Холокост и еврейское сопротивление на оккупированной территории СССР. – М., 2002.

Давлетов А.Р. Теория и практика антисемитской политики насажден на территориях Веймарской Германии и Третьего рейха

Статья посвящена рассмотрению проявлений антисемитизма в лозунгах и деятельности НСДАП с момента ее основания до начала Второй мировой войны. Проанализирована антисемитская риторика в программах партии и идеологических трудах ее лидеров. Указаны причины успеха этих идей среди населения Германии. Описан процесс создания и функционирования еврейских гетто в качестве одного из проявлений антисемитской политики немецких национал-социалистов.

Ключевые слова: НСДАП, фашизм, национал-социализм, антисемитизм, гетто.

Davletov O. R. Theory and practice of anti-Semitic policy of NSDAP on the territory of the Weimar Germany and the Third Reich

The article is devoted to review of symptoms of anti-Semitism in the slogans and activity of NSDAP from its foundation until the Second World War. Anti-Semitic rhetoric in the programs of the party and ideological works of its leaders is analyzed. Reasons for the success of these ideas among the population of Germany are indicated. The process of creating and functioning of the Jewish ghetto, as one of the manifestations of anti-Semitic policy of the German National Socialists is described.

Keywords: NSDAP, fascism, national socialism, anti-Semitism, the ghetto.